

Byla C-531/22**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2022 m. rugpjūčio 9 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Sąd Rejonowy dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie (Lenkija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2022 m. liepos 5 d.

Pagrindinės bylos šalys:

Kreditoriai: *Getin Noble Bank S.A., TF, C2, PI*

Skolininkas: *TL*

Pagrindinės bylos dalykas

Byla pagal kreditorių prašymą dėl skolos išieškojimo iš nekilnojamojo turto priežiūros

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 3 straipsnio 1 dalies, 6 straipsnio 1 dalies, 7 straipsnio 1 ir 2 dalių ir 8 straipsnio, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio ir teisinio saugumo, įsiteisėjusių teismo sprendimų nepanaikinamumo, veiksmingumo, proporcingumo ir teisės būti išklausytam teisme principų aiškinimas siejant juos su Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 267 straipsniu ir Teisingumo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnio 1 dalimi

Prejudiciniai klausimai

1. Ar 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 straipsnio 1 dalis, 7 straipsnio 1 dalis ir teisinio

saugumo, įsiteisėjusių teismo sprendimų nepanaikinamumo, veiksmingumo ir proporcingumo principai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose būtų numatyta, kad nacionalinis teismas negali *ex officio* atlikti nesąžiningų sutarties sąlygų patikrinimo ir nustatyti iš to išplaukiančių pasekmių, kai jis prižiūri vykdymo procesą, kurį vykdo teismo antstolis pagal įsiteisėjusį ir vykdytiną mokėjimo įsakymą, išduotą byloje, kurioje neatliekamas įrodymų tyrimas?

2. Ar 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 3 straipsnio 1 dalį, 6 straipsnio 1 dalį, 7 straipsnio 1 ir 2 dalis ir 8 straipsnį, Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnį ir teisinio saugumo, veiksmingumo, proporcingumo ir teisės būti išklausytam teisme principus reikia aiškinti taip, kad pagal juos teismas negali remdamasis nacionalinės teisės aktais nuspręsti, kad nesąžininga sąlyga, įregistruota neteisėtų sąlygų registre, tampa nesąžininga bet kurioje byloje, kurioje dalyvauja vartotojas, įskaitant atvejus, kai:

- ūkio subjektas nėra tas, prieš kurį pradėta byla dėl nesąžiningos sąlygos įtraukimo į neteisėtų sąlygų registrą,
- sąlygos formuluotė lingvistiškai nėra identiška, bet turi tą pačią reikšmę ir sukelia tas pačias pasekmes vartotojui?

Nurodomi Sąjungos teisės aktai

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais: ketvirta, dvidešimt pirma ir dvidešimt ketvirta konstatuojamosios dalys, 3 straipsnio 1 dalis, 4 straipsnio 1 dalis, 6 straipsnio 1 dalis, 7 straipsnio 1 ir 2 dalys ir 8 straipsnis

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija: 38 ir 47 straipsniai

Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV): 169 straipsnio 1 dalis, 267 straipsnis

Teisingumo Teismo procedūros reglamentas: 105 straipsnio 1 dalis

Nurodomi nacionalinės teisės aktai ir nacionalinių teismų jurisprudencija

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (1997 m. balandžio 2 d. Lenkijos Respublikos Konstitucija): 76 straipsnis

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (1964 m. balandžio 23 d. įstatymas, kuriuo patvirtinamas Civilinis kodeksas): 22¹ straipsnis, 43¹ straipsnis, 58 straipsnio 1 dalis, 385¹ straipsnio 1–4 dalys, 385² straipsnis

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (1964 m. lapkričio 17 d. įstatymas, kuriuo patvirtinamas Civilinio proceso kodeksas): 363 straipsnio 1 dalis, 365 straipsnio 1 dalis, 366 straipsnis, 479³⁶ straipsnis, 479⁴² straipsnio 1 dalis, 479⁴³ straipsnis, 479⁴⁵ straipsnio 1–3 dalys, 505³⁰ straipsnio 2 dalis, 505³¹ straipsnio 2 dalis, 505³² straipsnio 1 dalis, 758 straipsnis, 776 straipsnis, 777 straipsnio 1 dalis, 804 straipsnio 1 dalis, 840 straipsnio 1 dalis

Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (2015 m. rugpjūčio 5 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas konkurencijos ir vartotojų apsaugos įstatymas ir tam tikri kiti įstatymai): 2 straipsnio 2 punktas, 8 straipsnio 1 dalis, 9 straipsnis, 12 straipsnis

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r. (2015 m. lapkričio 20 d. Aukščiausiojo Teismo nutartis) byloje Nr. III CZP 175/15

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso aprašymas

- 1 2006 m. sausio 9 d. skolininkas sudarė su *Getin Bank S.A.* paskolos sutartį, pagal kurią bankas suteikė paskolos gavėjui pagal CHF kursą indeksuotą paskolą Lenkijos zlotais, lygią 15 645,27 CHF, laikotarpiui nuo 2009 m. sausio 9 d. iki 2016 m. sausio 16 d. Pagal sutartį paskola buvo išmokama Lenkijos zlotais pagal indeksavimo valiutos pirkimo kursą, nustatytą paskolos sutarties sudarymo dieną galiojusioje „Banko valiutų kursų lentelėje, skirtoje paskoloms užsienio valiuta ir užsienio valiuta indeksuotoms paskoloms“ (toliau – valiutų kursų lentelė). Sutarties sudarymo dieną valiutos kursas buvo 2,3930 PLN. Paskola buvo skirta lengvojo automobilio įsigijimui ir su tuo susijusiam komisiniam atlyginimui ir mokesčiams finansuoti. Sutartyje buvo numatyta, kad visos prievolės pagal sutartį bus vykdomos Lenkijos zlotais. Prievolės suma bus nustatoma kaip reikalaujamos grąžinti sumos ekvivalentas, išreikštas indeksavimo valiuta, perskaičiavus ją pagal indeksavimo valiutos pardavimo kursą, nustatytą valiutų kursų lentelėje, galiojančioje tą dieną, kai bankas įskaito gautiną sumą. Sutarties sudarymo dieną šis kursas buvo 2,5410 PLN.
- 2 2008 m. gegužės 13 d. skolininkas sudarė su *Getin Bank S.A.* kitą paskolos sutartį, pagal kurią bankas suteikė paskolos gavėjui pagal CHF kursą indeksuotą paskolą Lenkijos zlotais, lygią 36 299,30 CHF, 120 mėnesių laikotarpiui. Pagal sutartį paskola buvo išmokama Lenkijos zlotais pagal indeksavimo valiutos pirkimo kursą, nustatytą valiutų kursų lentelėje, galiojančioje paskolos sutarties sudarymo dieną. Sutarties sudarymo dieną šis kursas buvo 2,0110 PLN. Paskola buvo skirta lengvojo automobilio įsigijimui ir su tuo susijusiam komisiniam atlyginimui ir mokesčiams finansuoti. Sutartyje buvo numatyta, kad visos prievolės pagal sutartį bus vykdomos Lenkijos zlotais. Prievolės suma bus nustatoma kaip reikalaujamos grąžinti sumos ekvivalentas, išreikštas indeksavimo valiuta, perskaičiavus ją pagal indeksavimo valiutos pardavimo kursą, nustatytą valiutų kursų lentelėje,

galiojančioje tą dieną, kai bankas įskaito gautiną sumą. Sutarties sudarymo dieną šis kursas buvo 2,1680 PLN.

- 3 2015 m. birželio 3 d. *Getin Noble Bank S.A.* (buvęs *Getin Bank S.A.*) pagal elektroninę mokėjimo įsakymo procedūrą pateikė pareiškimą, kad iš skolininko būtų išieškota 87 469,51 PLN suma, sutartyje ir įstatyme numatytos palūkanos ir bylinėjimosi išlaidos. Pareiškimo motyvuojamojoje dalyje bankas nurodė, kad 2008 m. gegužės 13 d. šalys sudarė paskolos sutartį, bet ji buvo nutraukta, nes skolininkas nemokėjo įmokų, todėl bankas reikalauja, kad skolininkas sumokėtų likusią pagrindinės paskolos sumos dalį, nesumokėtas įmokas ir kapitalizuotas palūkanas. 2015 m. birželio 23 d. *Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie* (Vakarų Liublino apylinkės teismas) išdavė mokėjimo įsakymą, kuriame nurodė skolininkui per dvi savaites nuo įsakymo įteikimo dienos sumokėti *Getin Noble Bank S.A.* reikalaujamą sumą, sutartyje ir įstatyme numatytas palūkanas ir bylinėjimosi išlaidas arba per šį laikotarpį pateikti prieštaravimą. Skolininkas nepateikė prieštaravimo dėl mokėjimo įsakymo, todėl mokėjimo įsakymas įsiteisėjo ir teismas 2015 m. rugpjūčio 27 d. nutartimi paskelbė jį vykdytinu.
- 4 2016 m. gruodžio 28 d. *Getin Noble Bank S.A.* pagal elektroninę mokėjimo įsakymo procedūrą pateikė pareiškimą, kad iš skolininko būtų priteista 7 499,58 PLN suma ir bylinėjimosi išlaidos. Pareiškimo motyvuojamojoje dalyje bankas nurodė, kad 2006 m. sausio 9 d. šalys sudarė paskolos sutartį, bet ji buvo nutraukta, nes skolininkas nemokėjo įmokų, todėl bankas reikalauja, kad skolininkas sumokėtų likusią pagrindinės paskolos sumos dalį, nesumokėtas įmokas ir kapitalizuotas palūkanas. 2017 m. vasario 13 d. *Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie* išdavė mokėjimo įsakymą, kuriame nurodė skolininkui per dvi savaites nuo įsakymo įteikimo dienos sumokėti *Getin Noble Bank S.A.* reikalaujamą sumą, sutartyje ir įstatyme numatytas palūkanas ir bylinėjimosi išlaidas arba per šį laikotarpį pateikti prieštaravimą. Skolininkas nepateikė prieštaravimo dėl mokėjimo įsakymo, todėl mokėjimo įsakymas įsiteisėjo ir teismas 2017 m. balandžio 21 d. nutartimi paskelbė jį vykdytinu.
- 5 Pagal šiuos abu vykdomuosius dokumentus bankas inicijavo teismo antstolio vykdomą vykdomąją bylą, buvo areštuotas skolininko nekilnojamasis turtas – Varšuvoje esančios gyvenamosios patalpos, be to, prie vykdomosios bylos prisijungė kiti kreditoriai. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prižiūri šias vykdomąsias bylas.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 6 Dėl pirmojo klausimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad skolos išieškojimo iš nekilnojamojo turto priežiūra šioje byloje vykdoma jau nuo 2017 m., tačiau atsižvelgiant į naujausius Teisingumo Teismo sprendimus byloje C-600/19, sujungtose bylose C-693/19 ir C-831/19, byloje C-725/19 ir byloje C-869/19, kilo poreikis pateikti šį klausimą, nes siekiant teisingai taikyti nacionalinę teisę, reikia išaiškinti Sąjungos teisę.

- 7 2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *SPV Project 1503*, C-693/19 ir C-831/19, 68 punkte Teisingumo Teismas nurodė, kad [Direktyvos 93/13/EEB] 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti kaip draudžiančias nacionalinės teisės nuostatas, numatančias, kad tuomet, kai skolininkas nepateikia prieštaravimo dėl kreditoriaus prašymu teismo priimto mokėjimo įsakymo, vykdymo klausimus sprendžiantis teismas vėliau negali tikrinti galimo sutarties sąlygų, kurių pagrindu priėmė minėtą teismo įsakymą, nesąžiningumo, nes *res judicata* galia, kurią įgijo šis teismo įsakymas, numanomai apima tų sąlygų galiojimą, todėl užkertamas bet koks kelias patikrinti jų galiojimą. Aplinkybė, kad tuo momentu, kai įsakymas tapo galutinis, skolininkas nežinojo, kad gali būti laikomas „vartotoju“, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, šiuo atžvilgiu neturi reikšmės.
- 8 Be to, 2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Ibercaja Banco*, C-600/19, 52 punkte Teisingumo Teismas nurodė, kad Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias dėl *res judicata* galios ir dėl prarastos teisės praleidus terminą teismas negali savo iniciatyva patikrinti sutarties sąlygų nesąžiningumo per išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrą, o vartotojas, suėjęs prieštaravimo pateikimo terminui, – remtis šių sąlygų nesąžiningumu vykstant šiai procedūrai ar paskesniai procesui dėl pripažinimo, kai galima šių sąlygų nesąžiningumą teismas savo iniciatyva jau patikrino išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūros pradžioje, nors teismo sprendime, kuriuo leidžiama vykdyti išieškojimą iš hipoteka įkeisto turto, nėra jokių motyvų, kad ir glaustų, kurie patvirtintų tokio patikrinimo atlikimą, ir nenurodyta, kad šio teismo išvados, padarytos atlikus šį patikrinimą, nebebus galima ginčyti, jeigu per minėtą terminą nepateikiamas prieštaravimas.
- 9 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, nagrinėjamoje byloje kyla klausimas, panašus į pirmiau minėtus klausimus. Skolininkas su *Getin Bank S.A.* (dabar – *Getin Noble Bank S.A.*) buvo sudaręs dvi paskolos sutartis, kuriose paskolos sumos buvo nurodytos Lenkijos zlotais, tačiau negrąžintos paskolos likutis buvo indeksuotas pagal CHF kursą. Vis dėlto svarbiausia, kad paskolos gavėjas paskolos įmokas galėjo grąžinti tik Lenkijos zlotais, o bankas paskolos gavėjo įmokas Lenkijos zlotais konvertuodavo į CHF likutį pagal savo vidinę valiutų kursų lentelę, kurios sudarymo taisyklės nebuvo reglamentuotos jokioje paskolos sutartyje. Savo ruožtu pats paskolos likutis buvo nustatomas CHF pagal banko užsienio valiutų kursų lentelėje nurodytą pirkimo kursą. Taigi abiejose paskolos sutartyse buvo numatytos vadinamosios konvertavimo sąlygos, kurias dauguma nacionalinių teismų, remdamiesi CK 385¹ straipsnio 1 dalimi, laiko neteisėtomis sutarties sąlygomis ir daro išvadą, kad tokių sąlygų įtraukimas į paskolos sutartį lemia sutarties negaliojimą pagal CK 58 straipsnio 1 dalį. Atsižvelgiant į tai, galima daryti labai tikėtiną prielaidą, kad jei bankas būtų pareiškęs ieškinį prieš paskolos gavėją dėl pagal paskolos sutartis mokėtinų sumų priteisimo bendros kompetencijos nacionaliniame teisme, nagrinėjančiame civilines bylas, šis teismas, išnagrinėjęs prie ieškinio pridėtus dokumentus, *ex officio* būtų pripažinęs, kad paskolos sutartyse yra neteisėtų sutarties sąlygų, dėl kurių sutartis negalioja, taigi būtų atmetęs ieškinį.

- 10 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad nagrinėjamu atveju procesas, per kurį dėl skolininko buvo išduotas vykdomasis raštas, buvo kitoks. Konkrečiai – bankas kredito gavėjui per elektroninę mokėjimo įsakymo procedūrą pateikė du pareiškimus dėl apmokėjimo. Šiuose pareiškimuose bankas savo reikalavimus grindė nuorodomis į su skolininku sudarytas paskolos sutartis, tačiau nenurodė, kad šios sutartys buvo indeksuotos užsienio valiuta arba kad jose buvo numatytos konvertavimo sąlygos (ir, žinoma, nenurodė, kad sutartyje yra sąlygų, kurios galėtų būti laikomos nesąžiningomis sutarties sąlygomis). Vis dėlto svarbiausia, kad prie pareiškimų nebuvo pridėta nė viena paskolos sutartis, nes elektroninę mokėjimo įsakymo procedūrą reglamentuojančios taisyklės ir šios procedūros valdymo sistemos techninės savybės neleidžia per šią procedūrą pateikti jokių įrodymų. Taigi, tą bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas taip pat neturėjo teisinių ir techninių galimybių reikalauti, kad bankas pateiktų paskolos sutartis. Šis teismas išdavė du mokėjimo įsakymus, kurių paskolos gavėjas neginčijo, todėl jie įsiteisėjo. Šie įsakymai buvo paskelbti vykdytiniais ir pagal taip išduotus vykdomuosius dokumentus prieš skolininką (paskolos gavėją) buvo pradėtos vykdomosios bylos, o teismo antstolis areštavo skolininkui priklausantį nekilnojamąjį turtą.
- 11 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pažymėtina, kad bankas paskolos sutartis teismui pateikė tik šioje byloje, todėl jų turinys niekada anksčiau nebuvo tikrintas teismo. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, išnagrinėjęs šių sutarčių turinį, padarė išvadą, jog pagrįstai būgštaujama, kad sutartyse esančios konvertavimo sąlygos yra nesąžiningos sutarčių sąlygos, be kurių sutartys negali būti vykdomos, todėl paskolos sutartys turi būti pripažintos negaliojančiomis ir dėl to bankas pagal jas negali reikalauti iš skolininko jokios skolos grąžinimo. Visgi nacionalinės procesinės taisyklės neleidžia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui iš tokių galimų išvadų kildinti jokių praktinių pasekmių. Šiose taisyklėse numatyta, kad įsiteisėjęs teismo sprendimas, įskaitant mokėjimo įsakymą, išduotą per elektroninio mokėjimo įsakymo procedūrą, yra privalomas visiems teismams (CPK 365 straipsnio 1 dalis), be to, neleistina nagrinėti prievolės, dėl kurios išduotas vykdomasis dokumentas, teisėtumo (CPK 804 straipsnio 1 dalis), t. y. šiuo atveju – įsiteisėjusio mokėjimo įsakymo su vykdomo sąlyga.
- 12 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pažymi, kad jeigu paskolos gavėjas neginčijo mokėjimo įsakymų, jis nebeturi jokios teisinės gynybos priemonės, kuri jam leistų praktiškai ginčyti prievolės, kylančias iš mokėjimo įsakymų, kuriais tenkinami reikalavimai, kylantys iš sutarčių, kuriose yra nesąžiningų sąlygų.
- 13 Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar nagrinėjama procedūrinė situacija neprieštarauja Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 daliai, 7 straipsnio 1 daliai ir veiksmingumo principui. Teisingumo Teismas yra ne kartą pabrėžęs, jog nacionaliniai teismai turi pareigą *ex officio* tikrinti su vartotojais sudarytas sutartis, kad išsiaiškintų, ar jose nėra nesąžiningų sąlygų, o šios pareigos tikrai neįmanoma įvykdyti per

elektroninę mokėjimo įsakymo procedūrą, kai teismas apskritai neturi galimybės rinkti ir analizuoti jokių įrodymų (CPK 505³² straipsnio 1 dalis) ir remiasi tik pareiškimo turiniu, taigi ir paties pareiškėjo, kuris akivaizdžiai suinteresuotas nutylėti abejotinas sutarties sąlygas, teiginiais. Tiesa, teismai būtų galėję patikrinti šalių sudarytas paskolos sutartis, jei paskolos gavėjas būtų užginčijęs mokėjimo įsakymus (tokiu atveju bylas būtų nagrinėjęs kitas vietas ir dalykinę jurisdikciją turintis nacionalinis teismas, kuris nagrinėja civilines bylas įprasta tvarka ir todėl, be kita ko, renka ir analizuoja įrodymus), tačiau šiuo atveju taip nebuvo. Paskolos gavėjas elgėsi pasyviai, kaip dažnai būdinga didelių skolų turintiems asmenims. Vis dėlto iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad nacionaliniai teismai turėtų analizuoti sutartis dėl nesąžiningų sąlygų *ex officio*, taigi ir tada, kai šalys nesiima iniciatyvos. Todėl atrodo, kad net ir pasyvus vartotojo elgesys šiuo atveju nepateisina teismo atleidimo nuo pareigos *ex officio* išnagrinėti, ar sutartyje yra nesąžiningų sąlygų.

- 14 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar situacija, kai nacionalinis teismas, sprenddamas ginčą, neišnagrinėjo, ar sutartyje yra nesąžiningų sąlygų, gali pateisinti iš CPK 365 straipsnio 1 dalies ir CPK 804 straipsnio 1 dalies kylančio principo, pagal kurį vykdymo procesą prižiūrintis teismas yra saistomas įsiteisėjusio sprendimo, sudarančio vykdomąjį dokumentą, pažeidimą. Minėtos ES teisės nuostatos galėtų būti išimtinio nukrypimo nuo minėtų nacionalinių taisyklių pagrindas. Priešingu atveju gali susiklostyti situacija, kai paskolos gavėjo turtą varžytynėse parduoda teismo antstolis, o iš skolos išieškojimo gautos sumos pervedamos bankui, kurio reikalavimas kyla iš sutarčių, kuriose yra neteisėtų sutarties sąlygų. Taigi, vartotojas patirs didelių nuostolių išieškant skolą, kylančią iš paskolos sutarčių, kuriose yra neteisėtų sutarties sąlygų. Tokia situacija ne tik neatitinka Direktyvos 93/13 tikslų, bet ir prieštarauja veiksmingumo principui ir SESV 169 straipsnio 1 dalyje ir Pagrindinių teisių chartijos 38 straipsnyje nustatytiems tikslams.
- 15 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siūlo Teisingumo Teismui į pirmąjį klausimą atsakyti teigiamai. Konkrečiai – taip, kad pagal Direktyvos 93/13 nuostatas nacionalinis teismas privalo *ex officio* patikrinti šalių sudarytą sutartį, siekdamas išsiaiškinti, ar joje nėra neteisėtų sutarties sąlygų. Iš esmės toks patikrinimas turėtų būti atliktas jau nagrinėjant bylą, tačiau jei jis nebuvo atliktas (visų pirma tuo atveju, kai bylą nagrinėjantis teismas neturėjo teisinių ir techninių galimybių jį atlikti), ši pareiga tenka teismui, prižiūrinčiam vykdymo procesą, vykdomą pagal vykdomąjį dokumentą, kurį sudaro įsiteisėjęs mokėjimo įsakymas su vykdymo sąlyga. Iš esmės įsiteisėję teismų sprendimai turėtų būti neginčijami, tačiau tai neatmeta galimybės leisti šio principo išimtis, pateisinamas ypatingomis aplinkybėmis, įskaitant būtinybę atlikti pirmiau minėtą sutarčių patikrinimą.
- 16 Dėl antrojo klausimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad jei būtų pripažinta, jog nagrinėjamu atveju vykdymo procesą prižiūrintis teismas turi galimybę patikrinti, ar skolininko sutartyse yra

nesąžiningų sąlygų, reikės atlikti su tuo susijusią analizę. Vis dėlto šiuo atveju skolininkas ir toliau išlieka pasyvus, nepateikia jokių procesinių dokumentų, jokių prašymų ir jokių paaiškinimų ir net neatsiima jam skirtos korespondencijos, o tai, kaip jau minėta, yra įprastas didelių skolų turinčių asmenų elgesys. Atsižvelgdamas į tai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas veikiausiai negalės apklausti paskolos gavėjo ar net gauti iš jo rašytinio paaiškinimo. Ši situacija yra dar problemiškesnė, nes Direktyvos 93/13 4 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad sutarties sąlygų nesąžiningumas nustatomas atsižvelgiant į sutarties sudarymo aplinkybes. Kadangi neįmanoma apklausti paties paskolos gavėjo, iš esmės neįmanoma nustatyti ir sutarties sudarymo aplinkybių.

- 17 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar pagal Direktyvos 93/13 nuostatas nedraudžiama tos problemos išvengti pasinaudojant nacionaline vartotojų apsaugos priemone – vadinamąja plačiau taikoma *Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Konkurencijos ir vartotojų apsaugos teismas) sprendimų pasekme pagal Civilinio proceso kodekso 479⁴³ straipsnį. Šioje nuostatoje numatyta, kad įsiteisėjęs teismo sprendimas tretiesiems asmenims galioja nuo neteisėtos sąlygos įtraukimo į registrą momento.
- 18 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Direktyvos 93/13 7 straipsnio 2 dalis ir 8 straipsnis, skirtingai nei ankstesnės šios direktyvos nuostatos, nėra imperatyvūs. Visų pirma valstybės narės neprivalo nustatyti Direktyvos 93/13 7 straipsnio 2 dalyje nurodytos standartinių sutarčių pripažinimo nesąžiningomis procedūros. Vis dėlto, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, jei valstybė narė nusprendžia leisti vykdyti tokias procedūras, jų forma negali būti visiškai laisva. Kadangi tokia procedūra siekiama Direktyvos 93/13 tikslų, ji turi atitikti reikalavimus, nustatytus kitose šios direktyvos nuostatose, visų pirma 7 straipsnio 1 dalyje, į kurią aiškiai daroma nuoroda 7 straipsnio 2 dalyje. Be to, standartinių sutarčių pripažinimo nesąžininga procedūra ir per ją priimto sprendimo pasekmės turėtų atitikti veiksmingumo, proporcingumo ir teisinio saugumo principus.
- 19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nuostatos, kurias reikėtų analizuoti, siekiant nustatyti, ar jos yra neteisėtos sutarties sąlygos, suformuluotos taip:
 - paskola išmokama Lenkijos zlotais pagal indeksavimo valiutos pirkimo kursą, nustatytą valiutų kursų lentelėje, galiojusioje paskolos sutarties pasirašymo dieną (2006 m. sausio 9 d. sutarties 1 straipsnio 2 dalis);
 - paskola išmokama Lenkijos zlotais pagal indeksavimo valiutos pirkimo kursą, nustatytą valiutų kursų lentelėje, galiojusioje paskolos sutarties sudarymo dieną (2008 m. gegužės 13 d. sutarties 1 straipsnio 2 dalis);
 - visos prievolės pagal šią sutartį vykdomos Lenkijos zlotais. Prievolės suma bus nustatoma kaip reikalaujamos grąžinti sumos ekvivalentas, išreikštas

- indeksavimo valiuta, ją konvertavus pagal indeksavimo valiutos pardavimo kursą, nustatytą valiutų kursų lentelėje, galiojančioje tą dieną, kai bankas įskaito gautiną sumą (2006 m. sausio 9 d. sutarties 5 straipsnio 1 dalis);
- visos prievolės pagal šią sutartį vykdomos Lenkijos zlotais. Prievolės suma nustatoma kaip reikalaujamos gražinti sumos ekvivalentas, išreikštas indeksavimo valiuta, ją konvertavus pagal indeksavimo valiutos pardavimo kursą, nustatytą valiutų kursų lentelėje, galiojančioje tą dieną, kai *Getin Banku S.A.* įskaito gautiną sumą (2008 m. gegužės 13 d. sutarties 4 straipsnio 1 dalis).
- 20 Vis dėlto neteisėtų standartinių sutarčių sąlygų registre, be kita ko, galima rasti šias standartinių sutarčių sąlygas:
- paskola indeksuojama CHF/USD/EUR, perskaičiavus išmokamą sumą pagal CHF/USD/EUR pirkimo kursą, nurodytą *Bank Millennium* valiutų kursų lentelėje, galiojančioje paskolos ar jos dalies išmokėjimo dieną (sąlygos numeris 3178, *Bank Millennium S.A.* įrašas);
 - paskolos, indeksuotos pagal užsienio valiutos kursą, atveju paskolos įmokos dydis apskaičiuojamas pagal banke galiojančią užsienio valiutos pardavimo kursą, nurodytą banko užsienio valiutų kursų lentelėje, galiojančioje įmokos mokėjimo dieną (sąlygos numeris 3179, *Bank Millennium S.A.* įrašas);
 - bankas konvertuoja paskolą į indeksavimo valiutą pagal atitinkamos valiutos pirkimo kursą, nustatytą banko valiutų kursų lentelėje, galiojančioje paskolos išmokėjimo dieną ir valandą (sąlygos numeris 7770, *mBank S.A.* įrašas).
- 21 Palyginus cituojamų sutarčių sąlygų, kurias taikė *Getin Bank S.A.*, turinį su kitų bankų sutarčių sąlygomis, įrašytomis į neteisėtų sąlygų registrą, darytina išvada, kad, nors jas taikė skirtingi bankai, jos turi nemažai panašumų. Didžiausias panašumas yra tarp 2006 m. sausio 9 d. sutarties 5 straipsnio 1 dalies ir 2008 m. gegužės 13 d. sutarties 4 straipsnio 1 dalies ir sąlygos, įregistruotos numeriu 3179, taip pat tarp abiejų paskolos sutarčių 1 straipsnio 2 dalies sąlygų ir sąlygų, įregistruotų numeriais 3178 ir 7770.
- 22 Nors šių sąlygų prasmė yra ta pati ir jos sukelia tas pačias pasekmes vartotojams, formuluotės skiriasi ir jų autoriai yra skirtingi bankai. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar pagal Sąjungos teisę sutarties sąlygos įtraukimo į neteisėtų sąlygų registrą pasekmės gali būti taikomos ir ūkio subjektui, kuris nebuvo bylos, dėl kurios ši sąlyga buvo įtraukta į registrą, šalis.
- 23 Panašų klausimą Teisingumo Teismas jau analizavo 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendime *Travel Agent Partner*, C-119/15, kurio 47 punkte nurodė, kad Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnis, siejant juos su Direktyvos 2009/22 1 ir 2 straipsniais ir į Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos nedraudžiama pripažinti bendrųjų sutarčių sąlygų, kurių turinys yra lygiavertis sąlygų, įsiteisėjusiu teismo sprendimu pripažintų

neteisėtomis ir įtrauktų į nacionalinį neteisėtomis pripažintų bendrųjų sutarčių sąlygų registrą, turiniui, naudojimą neteisėtu elgesiu kito pardavėjo arba tiekėjo, kuris nedalyvavo per procedūrą, lėmusią bendrosios sutarčių sąlygos įtraukimą į minėtą šių sąlygų registrą, atžvilgiu, su sąlyga (o tai turės patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas), kad šis pardavėjas ar tiekėjas turi teisę veiksmingai apskusti tiek sprendimą, kuriuo buvo pripažintas lygintų sąlygų lygiavertiškumas, siekiant išsiaiškinti, ar atsižvelgiant į visas konkrečius atvejo aplinkybes šios sąlygos yra materialiai identiškos, be kita ko, dėl jų sukeliama neigiamų pasekmių vartotojams, tiek prireikus sprendimą, kuriuo nustatomas skiriamos baudos dydis.

- 24 Atsižvelgiant į nurodytą Teisingumo Teismo sprendimą, nėra kliūčių, kad įrašo neteisėtų sąlygų registre pasekmės būtų taikomos visiems konkrečiai sutarties sąlygą taikantiems ūkio subjektams, o ne tik ūkio subjektui, kuris buvo bylos dėl šios sąlygos pripažinimo neteisėta ir jos įrašymo į minėtą registrą šalis. Be to, ši pasekmė taikoma bet kuriai sąlygai, kuri yra „iš esmės identiška“, bet nebūtinai lingvistiškai identiška.
- 25 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas abejoja, ar toks Sąjungos teisės aiškinimas taikomas visiems teismo procesams, kuriuose dalyvauja ūkio subjektai, įskaitant procesus, kuriuose viena iš šalių yra vartotojas, sudaręs sutartį su atitinkamu ūkio subjektu. Teismas pažymi, kad prejudicinį klausimą, į kurį Teisingumo Teismas atsakė 2016 m. gruodžio 21 d. sprendime, pateikė *Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Varšuvos apeliacinis teismas), nagrinėdamas bylą tarp ūkio subjekto ir *Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Konkurencijos ir vartotojų apsaugos tarnybos pirmininkas), kuris šiam ūkio subjektui skyrė administracinę nuobaudą už tai, kad jis naudojo sutarties sąlygas, kurių turinys atitinka įrašą neteisėtų sąlygų registre.
- 26 Be to, *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) septynių teisėjų kolegija 2015 m. lapkričio 20 d. priėmė nutartį byloje III CZP 175/15, pagal kurią įrašas neteisėtų sąlygų registre netaikomas kitiems ūkio subjektams, išskyrus tą, kuris dalyvauja nagrinėjamoje byloje. *Sąd Najwyższy* šį teiginį pagrindė taip: „Pozicija, kad teismo sprendimas, kuriuo patenkinamas ieškinys dėl standartinės sutarties sąlygos pripažinimo neteisėta, turi poveikį visiems, bet tik prieš atsakovą ūkio subjektą, yra suderinamas su teisės būti išklaustyta užtikrinimo postulatu. <...> Kita vertus, teismo sprendimo, kuriuo patenkinamas ieškinys dėl standartinės sutarties sąlygos pripažinimo neteisėta, privalomumo tik atsakovui ūkio subjektui apribojimas reiškia, kad neigiamos šio sprendimo pasekmės taikomos tik šiam subjektui, kuris turėjo teisę būti išklaustytas byloje. Dėl šių pasekmių stipriai kišamasi į atsakovo ūkio subjekto teisinę sferą, kuris turi atsižvelgti į tai, kad kiekviename individualiame ginče, kuriame jis dalyvauja, teismas, išlikdamas saistomas šio sprendimo prejudicinės galios, privalės pripažinti atitinkamą sutarties sąlygą neteisėta, o tuo atveju, jei jis taikys ginčijamą sąlygą, pirmininkas galės pareikšti jam ieškinį dėl tokių veiksmų nutraukimo, kaip kolektyvinius vartotojų interesus pažeidžiančios praktikos, apibrėžtos Konkurencijos ir vartotojų apsaugos įstatymo 24 straipsnio 2 dalies 1 punkte, su visomis galimomis

pasekmėmis. Jei tokios pasekmės būtų taikomos ir kitiems ūkio subjektams, kurie nedalyvauja byloje kaip atsakovas, būtent dėl jų rūšies ir apimties reikėtų norminių sprendimų, kurie tinkamai užtikrintų jų teisę būti išklaustytiems.“

- 27 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonų, ar 2016 m. gruodžio 21 d. Teisingumo Teismo sprendime išreikštas principas taikomas visiems teismo procesams, kuriuose dalyvauja ūkio subjektai, ar tik jų daliai. Pripažinus, kad Sąjungos teisės nuostatos leidžia taikyti įrašo neteisėtų išlygų registre pasekmes bet kuriam ūkio subjektui bet kurioje byloje, reikėtų nukrypti nuo principo, išplaukiančio iš 2015 m. lapkričio 20 d. nutarties, kurią *Sąd Najwyższy* priėmė daugiau kaip prieš metus.
- 28 Tokia išvada turėtų įtakos šios bylos baigčiai. Kalbant konkrečiai, jei būtų padaryta išvada, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas gali patikrinti skolininko sutartyse su *Getin Bank S.A.* esančias sutarties sąlygų nesąžiningumą ir kad pakanka nustatyti, jog jos yra „iš esmės identiškos“ sąlygoms, įrašytoms į neteisėtų sąlygų registrą numeriais 3178, 3179 ir 7770, kad jas būtų galima pripažinti nesąžiningomis, tai reikštų, kad *Getin Noble Bank S.A.* neturėjo teisinio pagrindo pradėti vykdymo procesą prieš skolininką nagrinėjamoje byloje, todėl teismo antstolis turėtų nutraukti vykdomąją bylą.
- 29 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siūlo Teisingumo Teismui į antrąjį klausimą atsakyti neigiamai dėl šių priežasčių. Neteisėtų sutarčių sąlygų registras yra viena iš veiksmingiausių priemonių, skirtų vartotojų apsaugai nuo nesąžiningų sutarčių sąlygų užtikrinti. Tai savo ruožtu pateisina kuo platesnį šio registro įrašų pasekmių taikymą. Kiekvienas įrašas registre padarytas remiantis įsiteisėjusiu *Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów* – teismo, kurio specializacija yra vartotojų apsaugos bylos ir kurio sprendimai gali būti skundžiami, sprendimu, o antrosios instancijos teismo sprendimus kasacinio skundo atveju gali peržiūrėti *Sąd Najwyższy*. Taigi konkretaus ūkio subjekto nedalyvavimas byloje dėl konkrečios sąlygos pripažinimo neteisėta neužkerta kelio taikyti visas įrašo neteisėtų sąlygų registre pasekmes ir šiam ūkio subjektui. Be to, nebūtina, kad ūkio subjekto naudojama sutarties sąlyga ir neteisėtų sąlygų registre esanti sąlyga būtų lingvistiškai identiškos, o lemiamas kriterijus turėtų būti tikroji sąlygų reikšmė, t. y. pasekmės, kurias atitinkama sutarties sąlyga sukelia vartotojui. Dėl pernelyg griežtų neteisėtų sąlygų registro taikymo apimties apribojimų (jo pasekmes apribojant taikymu tik ūkio subjektams, dalyvavusiems *Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów* procese, ir sutarčių sąlygoms, kurios pažodžiui atitinka registro įrašus) pernelyg sumažėtų apsauga, kurią jis turėjo užtikrinti vartotojams. Iš tiesų dažnai pasitaiko, kad nemažai ūkio subjektų naudoja nesąžiningas sutarties sąlygas, turinčias tą pačią reikšmę, tačiau suformuluotas skirtingai, todėl norint pašalinti šias sąlygas iš rinkos kiekvieną kartą reikėtų kelti naują bylą, o tai praktiškai yra nerealu. Taigi Direktyvos 93/13 tikslai nebūtų pasiekti.
- 30 Kalbant apie prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo prašymą skubos tvarka išnagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, šis teismas

pabrėžia, kad jo prižiūrime vykdomojoje byloje teismo antstolis areštavo nekilnojamąjį turtą, atliko šio turto aprašymą ir įvertinimą ir, gavus atitinkamus kreditorių prašymus, turi būti vykdomos elektroninės nekilnojamojo turto varžytynės. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paaiškina, kad dėl šių prejudicinių klausimų pateikimo buvo sustabdyta šiame teisme nagrinėjama byla, bet ne pati vykdomoji byla, kurią vykdo teismo antstolis. Vykdomosios bylos sustabdomos griežtai apibrėžtais atvejais, o prejudicinio klausimo pateikimas nėra pagrindas stabdyti vykdomąją bylą. Atsižvelgiant į tai, perduodant nekilnojamąjį turtą iš varžytynių ir perleidžiant jį didžiausią kainą pasiūliusiam pirkėjui, suteikiant nuosavybės teisę ir paskirstant iš skolos išieškojimo gautas sumas, gali susidaryti situacija, kai, pirma, iš skolininko atimamas jo nekilnojamasis turtas ir, antra, kreditorius iš skolos išieškojimo gauna jam nepriklausančias sumas. Šias pasekmes gali būti sunku ištaisyti arba jos gali būti netgi negrįžtamos, o vartotojas ateityje galbūt galėtų ginti savo teises pareikšdamas ieškinį dėl žalos atlyginimo, tačiau tai nevisiškai apsaugo jo teises.

- 31 Šiuo atžvilgiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad, kaip Teisingumo Teismas nurodė 2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Ibercaja Banco*, C-600/19, 57 punkte, esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra baigta ir nuosavybės teisės į šį turtą perduotos trečiajam asmeniui, teismas, veikdamas savo iniciatyva arba vartotojo prašymu, nebegali patikrinti sutarties sąlygų nesąžiningumo, dėl kurio galėtų būti panaikinti nuosavybės teisių perleidimo sandoriai ir kvestionuojamas nuosavybės teisės perdavimo trečiajam asmeniui teisinis saugumas.